

Gospodar in gospodinja

LETO 1940

20. NOVEMBRA

STEV. 47

Pomen strokovnega tiska

Slovenci se upravičeno ponašamo, da smo izobražen, kulturn narod. Res je pri nas tistih, ki ne znajo ne brati in ne pisati tako malo, da jih skoraj ni. Znamenje naše narodne omike je tudi izredno veliko število knjig in časopisov, ki že dolgo vrsto let prihajajo v slovenske hiše in družine, tudi kmečke.

Nimam namena, da bi danes govoril o pomenu tiska na splošno. Da bi ugotavljal, kako danes zlasti časopisje vpliva na javno mnenje in določa mišljenje in čustvovanje svojih bralcev. Saj danes večina ljudi tako misli, kakor jim pripoveduje njihov časopis. Spregovoril bi pa rad o pomenu strokovnega časopisja za napredek našega kmeta. Zdi se mi, da se naši kmečki ljudje te važnosti premalo zavedajo, ker so preveč zaverovani v pravilnost vsega tega v gospodarstvu, kar so podedovali od svojih prečnikov.

Svet silno napreduje v vseh oblikah gospodarskega življenja in v vseh panogah gospodarstva. Le premislite, kako je v današnjih časih razvit n. pr. promet, ki ima v gospodarstvu prevažno vlogo. In kako se hitro pozna, če se promet pretrga iz tega ali onega razloga! Prav v sedanjih dneh smo priča tej resnici: samo promet čez velika morja je ustavljen, pa je začelo primanjkovati vseh mogočih stvari v gospodarstvu. To je samo en zgled, kako je celotno gospodarstvo tesno povezano z napredkom v različnih področjih gospodarskega življenja.

Tehnični napredek, to se pravi: z razumom prežeto ali racionalizirano strojno obratovanje je zajelo v ogromnem obsegu vse vrste proizvodnje. Tudi kmetovanje, ki ga je val tehničnega napredka zajel res kasneje kakor druge vrste gospodarstev, stoji pred važno odločitvijo: ali se oprijeti novega načina kmetijskega gospodarstva in z ostalim svetom napredovati in korakati v proizvodnji z njim

vštric, ali pa držati se »starega« in polagoma nazadovati in končno propasti.

V tem vprašanju ne pomaga nobeno jadikovanje in sklicevanje na stare čase. Stari časi so bili in jih nikoli več ne bo. Živimo pa v drugačnih in gremo v še bolj drugačne. Vsak kmečki človek bi se moral te resnice zavedati in resno razmišljati, kaj mu je treba, da bo dorasel gospodarskim nalogam, ki jih od njegovega kmečkega obrata — pa naj bo večji ali manjši — terjajo sedanje razmere in bodočnost. Kmet bi moral biti v vsem na tekočem na svoji kmetiji; vedeti mora, v katero smer se sučejo gospodarske razmere in kaj zahteva od njega čas, da bo mogel varno ostati na svojem gruntu.

Kje naj dobi sproti potrebnih navodil in pouka za vse to? Ne morem odrekati našim dnevnikom in tednikom, pa tudi drugim listom, da ne storijo svoje dolžnosti v mejah možnosti tuoi na tem področju. Nekateri med njimi storijo, bi rekel, še več kot bi bili dolžni! Vzemite samo našega »Domoljuba«! Teden za tednom je dodana listu priloga »Gospodar in gospodinja«, ki seznanja tisoče naročnikov z zelo pomembnimi strokovnimi vprašanji iz kmetijskega gospodarstva. Žal, se mi zdi, da ti poučni strokovni članki ne zaležejo toliko, kolikor bi lahko.

Vendar »Domoljub« in tudi večina drugih časopisov, ki prihajajo v kmečke hiše, ni strokovno-gospodarskega značaja. Nimam nobenega namena odrekati v pravem duhu pisanim našim nestrokovnim listom velikanski pomen za izobrazbo in vzgojo kmečkega človeka. Kajti neizmerno je važno ne samo dobro gospodarsko znanje, ampak še bolj pravilna izoblikovanost kmečkega gospodarja kot človeka in njegove družine kot značajnih kmečkih ljudi in članov narodne pa državne skupnosti. Dobro časopisje pa je med najvažnejšimi vzgojnimi činitelji, ki obli-

kujejo ljudi, da morejo tudi strokovno gospodarsko znanje izkoriščati v pravi obliki in v dobro ne le sebi, ampak tudi skupnosti, ki ji pripadajo, pa naj bo družinska, stanovska, narodna ali državna.

Toda brez strokovnih listov danes kmečki človek ne more shajati. Kajti strokovno branje mora biti sistematično, kar bi se po naše reklo: sestavljeno po nekem enotnem načelu in načrtu. Takšnega branja pa ne dobiš lahko drugje kakor v dobrem strokovnem listu. Strokovno branje ni potrebno samo neizkušenim, nešolanim mladim gospodarjem in gospodinjam, starejši in izkušeni, povrh pa še strokovno izšolani kmečki ljudje pa bi ga tudi potrebovali! Vsem je nujno potreben dober strokovni list. Saj mora biti človek v svojem gospodarstvu vedno na tekočem. Rekli smo, da svet silno hitro napreduje. To velja prav posebno za kmetovanje. Če hočeš torej biti vedno o vseh načinih sodobnega gospodarskega napredovanja dobro poučen, moraš vedno brati strokovne liste; knjiga, spisana pred 10 ali 20 leti, bo v gotovih ozirih kmalu

zastarela ali je pa že. Dobro urejevan strokovni list je pa vedno sodoben, moderen in napreden.

Slovenski kmet je danes lahko opravičeno zadovoljen. Dobil je pred letom dni svoj strokovni list, kakršnega nimajo zlepa kmetje celo pri velikih narodih. Izgovori, da ni nobrega in zraven tega še cenenga splošnega strokovnega lista, torej ne držijo več. Izgovori na nepoučenost tudi ne veljajo več! Kmet, ki danes nazaduje, ker ne bere strokovnih navodil, je sam kriv svoje nesreče. Takih je med nami še precej. Da bi jih pa bilo čedalje manj, sem napisal te misli: nič ne agitiram, samo resnična dejstva navajam. Vsakdo, ki bo ta sestavek prebral, naj premisli in po premisleku potrebno ukrene. Danes niso časi, da bi mahali po zraku. Tudi kmečko gospodarstvo je treba prijeti trdno in varno na vseh koncih: to bo pa mogoče samo onemu, ki je strokovno dobro podkovan s sodobnimi nauki. Brez dobrega, časovno sodobnega strokovnega tiska pa ni ne znanja in ne uspehov!

Kako tudi iz letošnje slabe pšenice dobimo dober kruh

Naše gospodinjice se letos splošno pritožujejo, da je kruh iz nove pšenice slab, črn in nizek. Vzrok temu pojavu je pač deževno leto, ki je sicer omogočilo bogatno rast travi in vsem plevelom, pšenica pa je imela premalo sonca, da bi napravila kleno zrnje. In kdor bi šel letos pogledat naokoli po žitnih shrambah in kaščah, bi se ne čudil, da je kruh iz takega žita črn in slabega okusa: saj imajo marsikje v predalih žitnic shranjeno med žitom skoraj četrtino grašice, ljulke in drugih plevelnih semen.

Kjer dajejo tako mešanico v mlin, ne more biti iz te moke dobrega kruha, pa čeprav naročajo mlinarju, naj »na beli kamen zmelje«. Od plevelnega semena moka potemni, večkrat pa dobi tudi kruh iz nje neprijeten vonj in okus.

Da bo mogoče tudi iz letošnjega, po kakovosti že itak slabšega, obenem pa izredno plevelnega žita speči dober in okusen kruh, ni druge pomoči, kot da vse žito prečistimo na trijerju! Trijer je edini stroj, ki nam omogoča izločiti iz žita smeti, vse plevelno in tudi vse manjvredno žito.

V zadnjih letih so se sicer trijerji že precej razširili po slovenskih kmetijskih vaseh in skoraj vsak naš gospodar ve že iz lastne izkušnje, da mora nesti semensko pšenico očistiti na občinski ali združni trijer (ker takih kmetov je pri nas le malo, ki imajo svoj lasten trijer!), preden jo poseje, če noče, da bi mu plevel zaušil žito na njivi.

Žal je žitnih trijerjev pri nas še zmeraj premalo: v vsaki občini komaj mogoče dva do trije in le malo je krajev, kjer ima že vsaka vas svoj trijer.

Kjer do časa jesenske žetve ni bilo mogoče očistiti vsega žita, naj vsaj zdaj pred zimo prečistijo vse žito v kašči na trijerju. Res bi se s tem še itak skromna žitna zaloga nekoliko skrčila, toda to izgubo bi obilno poplačala boljša kakovost moke in kruha iz očiščenega žita. Z odpadki, dobljenimi pri čiščenju, pa bi dobili izborno krmo za svinje in posebno še za perutnino.

Zato priporočamo, naj bi si vsak kmet čimprej sposodil občinski ali združni trijer za par dni, da prečisti na njem svoje žito. Da bi vozili vsi kmetje v vsi žito na občino ali k sosedu, kjer je tri-

jer shranjen, ne moremo zahtevati, bolj priročno je, ako prenašamo trijer od sosed do sosed. Če smo le nekoliko pazljivi in če vsaj nekaj vemo o njegovem stroju in načinu uporabljanja, se nam ni treba bati, da bomo ta sicer občutljivi stroj pokvarili.

Pri uporabljanju trijerja moramo paziti na naslednje:

1. da stoji trijer na trdni in vodoravni podlagi, ker sicer ne čisti dobro in se lahko celo ogrodje zvije in s tem trijer pokvari;

2. da sta vstavljeni pravi mreži, in to pravilno nameščeni;

3. da so jermeni pravilno nategnjeni, ker sicer posebno oni na cilindru rad spodrsne;

4. da so vsi ležaji namazani, zlasti pa zobati kolut na gonilni osi;

5. da reza v nasipalniku ni preveč odprta;

6. da poganjamo trijer lepo enakomerno in ne prehitro; najbolje je, če zavrtimo kolo vsako sekundo približno enkrat;

7. da deluje krtača za čiščenje cilindrove mreže in »večni vijak« v notranjosti cilindra v redu.

Priporočljivo je, da čistita žito na trijerju dve osebi. Ena poganja trijer, druga nasiplje žito in očiščeno spet spravlja izpod trijerja v vreči oziroma v predaše. V eni uri se očisti na srednje velikem trijerju približno pol hektolitra žita, če je delavec marljiv, tudi več.

Če leti med očiščenim žitom iz trijerja tudi grahor, je to znak, da spuščamo preveč žita skozi mrežo, ali da prepočasi vrtimo, ali pa, da je večni vijak pokvarjen oziroma nepravilno nastavljen. Tudi če leti zadaj med grahorjem celo pšenično zrnje, je to znak pokvarjenega ali nepravilno nameščenega večnega vijaka, ali pa je vzrok v tem, ker trijer prehitro poganjamo. Skušajmo s spremenjeno

hitrostjo ali z namestitvijo žleba z večnim vijakom nižje in više, doseči pravilno čiščenje žita, če pa se nam to ne posreči, mora seve pregledati trijer izurjen ključavničar. Opomniti pa je treba pri tem, da zelo z grahorjem zapleveljenega žita trijer ne izčisti pri prvem čiščenju do cela, temveč ga moramo dvakrat čistiti.

Po dovršenem čiščenju moramo vsakokrat jermene sneti z jermenice, ali jih popustiti, ker se sicer nategnejo. Kadar trijer ne obratuje, ga moramo hraniti v suhem prostoru, da ne rjavi.

Razen opisanih enostavnih trijerjev izdelujejo tovarne (najbolj so pri nas razširjeni trijerji tovarne Heid iz Stockeraua pri Dunaju) tudi večje in bolj zamotano sestavljene trijerje, ki žito ne le čistijo plevla, temveč tudi sortirajo po debelosti v več kakovosti. Dočim označujejo navadne trijerje s številko 1, imajo sortirni trijerji številke 2, 5, 15 itd.

Izdelujejo pa se poleg trijerjev z ležečim cilindrom tudi pokončni polžasti trijerji in trijerji za drobno semenje, vendar pri nas in za naše razmere niso ne eni ne drugi primerni.

Za naše malokmetске razmere povsem ustrezajo navadni trijerji, posebno za čiščenje v mlin namenjenega žita. Večji trijerji-sortiratorji (n. pr. Heid V 2) so primerni le za občinske trijerje za čiščenje semenskega žita. Vendar je še pri tem potrebno opozoriti, da je pri rži bolj priporočljivo vzeti za seme drugo — torej ne najdebeljšo — kakovost, ker zelo debela rž rana izpada iz klasja.

Glede kakovosti trijerjev je dobro, če vemo, da so boljši oni trijerji, pri katerih so luknjice izvrtane v plašč cilindra, kot pa trijerji, kjer so luknjice samo vtisnjene v plašč iz pločevine. Isto tako je dajati prednost trijerjem, ki imajo mreže iz nerjavečega železa. Vsi ostali deli stroja pa morajo biti temeljito prebarvani s trpežnim lakom.

Važnost kokošarstva

Izmed naših domačih živali ni nobena tako razširjena kot kokoš; saj si pri nas niti zamisliti ne moremo kmetije brez kokošereje. Vsak najmanjši posestnik, celo tovarniški delavec, mestni uradnik goji vsaj po nekaj kokoši. Kako važna je kokošereja za kmetijo in koliko koristi daje kokoš, pa najbolj veče naše gospodinje. Kokoš daje stalno skozi vse leto lepe dohodke in prav ti dohodki od kokoši navadno krijejo vsakdanje izdatke v gospodinjstvu. Dobra gospodinja vodi in vzdržuje domače gospodinjstvo

samo z dohodki od kokoši, velikokrat kupuje gospodinja možu tobak in cigarete, večkrat pa celo oblači družino.

Iz tega je razvidno, kako važna je kokošereja na naših kmetijah. Toda žal se tega pri nas še vse premalo zavedamo. Posebno kmetje-gospodarji so perutnini premalo naklonjeni. Kokoš jim je na dvorišču odveč, škoda se jim zdi vsakega zrna, ki ga dobi kokoš, za kokoš ne najde primerne prostora.

Priznati moramo, da smo od vseh gospodarskih panog kmetijstva še najbolj

zaostali v kokošarstvu. Ta zanikrnost in malomarnost pri reji kokoši je edini vzrok, da nam kokoš še ne daje one koristi, ki bi jo lahko dajala.

Pri nas računamo, da znese vsaka kokoš na kmetih letno povprečno 70 do 80 jajc na leto. To je za dobičkanosno kokošarstvo veliko premalo. V pravilno urejenem kokošarstvu znese vsaka kokoš najmanj 120, celo do 150 jajc na leto. To pa lahko doseže vsaka gospodinja prav kmalu z malenkostnimi izdatki.

Če pogledamo kokošarstvo na naših kmetijah, bomo videli prav žalostne slike. Takoj nam bo jasno, zakaj je nesnost kokoši tako nizka in zakaj so živali tako slabe. Videli bomo, da pri večini kmetij kokošnjakov sploh ne poznajo. Kokoši morajo prebivati v temnih, vlažnih, skritih prostorih, kamor nikoli ne posije sončni žarek. Za kokoši jim je dobra vsaka najmanjša luknja. Velikokrat imajo kokoši skupen prostor s svinjami v svinjaku, pogosto pa tudi pri kravah v govejem hlevu. Jasno je, da se

v takih prostorih zaredi milijone uši, ki nadlegujejo in mučijo kokoši vso noč, pozimi pa noč in dan. Zato je razumljivo, da kokoš, ki prebiva v takšnih prostorih, ne more nesti jajc, kmalu oslabi, je neodporna proti boleznim, kar je posledica, da takšne kokoši rade poginejo. Na drugi strani pa je to mučenje živali, ki se mora slej ko prej nehati. Dolžnost mladih gospodarjev in gospodinj je, da se vsaj ti usmili ubogih živalic ter dokažejo, drugim, kako se uredi dobičkanosno kokošarstvo.

Prvi pogoj za dobičkanosno kokošarstvo je zdrav, urejen kokošnjak. Kokošnjak ali kurnik mora odgovarjati tem osnovnim načelom: biti mora dovolj prostoren, svetel, zračen, suh in čist. Kokošnjak pa ni potrebno, da je draga, moderna zgradba. Dragi kokošnjaki niso rentabilni in priporočljivi. Za naše prilike se dajo postaviti prav ceneni kokošnjaki, ki odgovarjajo vsem osnovnim zahtevam. - O napravah kokošnjaka bomo pisali prihodnjič. Inž. Tone Greif.

Breskve čakajo!

Letošnjo jesen je prezgodnji sneg napravil mnogo škode na sadnem drevju. Prav hudo so bile prizadete tudi breskve, ki se do takrat po večini še niso otrsle listja. Zaradi teže snega se je mnogo nežnega vejevja polomilo, tako da je postalo marsikako breskovo drevesce pravcati okleščenk.

Škoda, ki jo je prizadel sneg gojiteljem breskev, je občutna. Toda, kakor ima vsaka stvar poleg slabe tudi svojo dobro stran, tako bo znabiti tudi razdejnanje, ki ga je letošnji oktoberski sneg povzročil na breskvah, prepričalo naše gojitelje breskev, da bo vendarle potrebno, da se tuodi pri nas splošno oprimemo novega načina vzgoje breskovne krone.

Ta način, ki mu pravimo po utemeljitelju dr. Pierrijev način vzgoje breskev, stremi za tem, da namesto dosedanje običajne kotlaste krone vzgoji breskovim drevescem tri močne, precej navpične veje voditeljice, ki so mnogo manj v nevarnosti, da se polomijo, in ki jih jeseni lahko še med seboj povežemo, radi varstva pred razkolom zaradi teže sadja, ozir. zgodnjega snega.

Prav poljudno opisuje ta način vzgoje breskovega drevja knjižica goriškega sadjarja Evgena Arčona: »Kako gojimo breskve«, ki jo dobite v vsaki knjigarni za 6 din. Marsikdo bi se bil že letošnjo jesen obranil večje škode na svojih breskvah, če bi kupil in proučil to knjižico že preteklo zimo.

Ker lahko obrezujemo breskve skozi vso zimo ob toplih dneh, svetujemo vsem, ki imajo kakšno breskovo drevesce na vrtu, da se ga čimprej lotijo in skušajo spraviti preostalo krono v sklad z novimi vzgojnimi načeli. Posebno pri mladih drevescih bo to še mogoče.

Obenem poskropite breskova drevesca prav temeljito z 2½% galično brozgo in prekoplajte ali preorjate zemljo v breskovih nasadih. T. B.

Kašnat krompir. Dva debela krompirja olupim, zrežem na majhne kose, operem in pristavim v litru vode. Ko krompir zavre, mu dodam osminko litra dobre in oprane kaše, osolim in kuham slabe pol ure. Kašo zabelim z ocvirki ali z redkim prežganjem. Serviram kot samostojno jed.

Otrok se „rad“ ali „nerad“ zlaže

Takoj prve ure, ko prevzamem v začetku šolskega leta kak razred, zabičam otrokom, da mi morajo govoriti vedno resnico. Kdor ne bo lagal, mu bom marsikatero kazen odpustila, če le ne bo dejanje preveliko. Odkritosrčnost in priznanje je dika pridnega učenca.

Da mislim resno, tudi z dejanji pokazem. Otrok kaj »našpila«, to zvem, in če mi lepo prizna, ga samo posvarim in spet sva prijatelja. Če mi pa taji, in vem, da laže, takrat prejme dvojno kazen. Za laž in za dejanje »našpilanec« samo.

Venar so še med odkritosrčnimi učenci tudi taki, ki lažejo. Radi ali neradi — lažejo pač!

V začetku šolskega pouka molimo. Potem pogledam po razredu. Jih mnogo manjka?

»Gospa, Žakelj je še zada. Smo ga videli. Šibo si je rezal s pipcem.«

Pričnemo s poukom. Mine pol ure ali manj in Žakelj stopi v razred. Malo plašno me pogleda, odmoli, pa hitro v klop. Misli si, da bom morda pozabila med razlago, ali ga sploh pregledala. »Kje si pa bil, da si zamudil?«

Pogoltne slino, vstane in pravi: »Še ni bilo kuhano.« Ve, da je to vsaj delno opravičljivo. Zjutraj je dolgo temno, starši so morda na predvečer dalje čuli in če ni tako nujnega dela, so drugo jutro »pol ure potegnili«. Otrok pa ne more lačen v šolo. Zato mi je brž postregel s tem opravičilom.

Otroci se zasmejejo, Žakelj pa umolkne. Bal se je kazni in se je zlagal.

Tako je tudi doma z otroki. Kako uganejo, za katero vedo, da je ne smejo, pa se zlažejo. Tako si pomagajo iz zadrege. — Pri neki gospe stanuje deklica. Ta gospa ji je teta, ki je z deklico, živahnim in brihtnim otrokom precej stroga. Seveda se otroku večkrat pripeti kaj »kaznivega«. Ker se otrok stroge tete boji, se ji zlaže. Teta tepe, otrok laže, teta spet tepe in to se ponavlja iz dneva v dan. In se bo ponavljalo, če ne bo teta začela drugače. Kako? Palico naj spravi za omaro, otroku naj zlepa dopove, naj ji vse odkritosrčno pove, pridobi naj si otrokovo zaupanje in ljubezen, in laž bo minila. Seveda mora teta tudi besedo držati, če otroku obljubi, da res ne bo tepen, če odkrito prizna. Ne pa otroku

obljubiti, samo da izvlečemo iz njega resnico, potem ga pa nabunkamo. Otrok je prevaran v nas in v naših obljubah, to pa ne sme biti.

Včasih pa izvira laž iz prebujne domišljije. Imela sem pred leti v razredu učenca, ki je vedel o vseh mogočih in nemogočih rečeh. O tankih, aeroplanih in podmornicah je govoril kot o povesti o Rdeči kapici. Seveda je iz »svojega« odajal, kar je temu strašnemu orožju pri opisu manjkalo. Star je bil devet let. Vsak dan je prinesel v šolo kup izmišljenih in resničnih novic. Ne bom pozabila, kako je »potegnili« mene in svojo mamo. Nekoč ga dva dni ni bilo v šolo. Sicer je bil zelo reden učenec. Ko pride čez dva dni v šolo, me lepo pogleda v oči in mirno reče: »Prosim, gospa, mamica je v bolnišnici, pa nisem mogel priti v šolo.« Začudila sem se in verjela. Kdo mu ne bi?!

Čez kakih deset dni srečam gospo. Vidim, da me hoče nekaj vprašati, pa jo jaz prehitim: »Ste že zdravi, gospa?« Pogleda me: »Jaz sem pa ravno vas hotela vprašati, če ste vi že zdravi. Jaz sploh nisem bila bolna!« »Jaz tudi ne,« ji povem. »Pa mi je sinko povedal, da ste bili bolni in zato ni bilo šole.« »Meni pa, da ste v bolnišnici in ga ni bilo v šolo.«

Tako sva se končno sporazumeli. Navihane se je pač hotel vzeti malo dopusta; vedel je, da ga drugače ne bo dobil, se je pa zlagal. In to tako, da je kratkomalo »mene položil na bolniško posteljo, mamo pa poslal za dva dni v bolnišnico.« Verjela sem mu jaz, verjela mati, on pa je bil lepo na »urlaubu«.

Ko sva se še dalje razgovarjale z materjo, mi je marsikaj povedala. Otrok je imel tako razvito domišljijo, da je vse videl, česar drugi niso videli, vedel, kar drugi niso vedeli. To pa je druga stran lažnjivih otrok. Sicer se je zlagal iz potrebe in koristi, vendar je lagal tudi takrat, ko mu niti najmanj ni bilo treba. Tako lažnivost sama mine. Otrok se zresni, domišljija se umakne resničnosti življenja, pravljičnice umrjejo. Včasih pa z otrokom laž raste, drži se ga kot senca in tak človek potem vedno rad laže.

Zato naj starši pravilno ravnaajo z otroki. Z dobro besedo odprite otrokovo itak zaupljivo srce, če vas bo ljubil, vam

bo tudi zaupal. Dopovejte mu, kako je laž grda, kdor laže tudi krade, kdor pa krade, ga obesijo,« so rekli stari ljudje.

Če pa otrok laže, oziroma si izmišlja stvari, ki so vse prej kot mogoče, mu počasi dokazimo, da ni tako. Ne večajmo mu že itak prevelike domišljije in ne negujmo laži. Kdor laže, se mu ne verjame tudi takrat, kadar resnico govori.

KUHINJA

Srnin zrezek z gobami. Kos srninega stegna zrežem na koščke. Koščke potolčem, oblikujem lepe zrezke, jih nasolim, potreseam prav malo s poprom in namažem z oljem. Nato postavim tako pripravljeno meso za dobre pol ure na stran. Zrezke potem na obeh straneh lepo opečem. Opečenemu zrezku prilijem nekaj žlic juhe in pridenem k oprazenim gobam. Ko še prevre, pobrem kose mesa, denem na globok krožnik, primeren oval, ali skledo in polijem z gobovo omako ter obložim z drobnim, opečenim krompirjem.

Ješprenj z zeljem. Ješprenj že zvečer namočim. Naslednji dan ga operem in pristavim z mrzlo vodo z dodatkom ene ali dveh pesti fižola. Dodatek fižola se ravna po količini ješprenja. Ko je je-

šprenj napol kuhan, mu pridenem par pesti na rezance narezanega, s kropom poparjenega zelja in kuham do mehkega. Jed zabelim s prežganjem, ki sem ga napravila iz žlice masti in žlice moke. Za dišavo pridenem med kuhanjem lavorov list in vejico kadulje (žavbelj).

Kako shraniš limonovo lupino. Obreži limonovo lupinico in jo prav na drobno sesekljaj. Deni jo v posodo, ki se dobro zapre in naliž nanjo malo žganja, da obdrži duh. Tako shranjeno limonino lupino lahko uporabiš pri pecivu ali potici.

Mesni štrukelj v goveji juhi. Napravi vlečeno testo iz tri osminke litra moke, enega jajca in mlačne vode ter osoli. V kozico deni dve žlici masti in drobno zrezane čebule; ko je rumena, prideni zelenega peteršilja, drobno narezane ostanke mesa, ki si jih odrezala od mesa za govejo juho, pečenke ali perutnine, dve žlici drobtin, malo popra, soli, drobno zrezanega majarona, malo juhe in dva rumenjaka. Vse to dobro zmešaj in primešaj sneg dveh beljakov. Testo razreži, ob robu obreži ter namaži z nadevom. Od dveh nasprotnih strani zavij, po sredi prereži, razreži na posamezne štrukeljčke, speci, pečene zreži na koščke in deni v juho, preden daš na mizo.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Ljubljana. V prvi polovici novembra so zaznamovali sledeče cene živine: voli I. vrste 9—9,50 din, II. vrste 8,50—9, III. vrste 7—8; telice I. vrste 9—9,50, II. vrste 8,50—9, III. vrste 7—8; krave I. vrste 7,50—8, II. vrste 6—7, III. 5—6; teleta I. vrste 9—10, II. vrste 9; prašiči špeharji 17,50—18,50, pršutarji 14—15 din za 1 kg žive teže.

Kranj. Na rednem ponedeljskem sejmu dne 11. novembra je veljala živina: voli I. vrste 9 din, II. vrste 8, III. vrste 7; telice I. vrste 9, II. vrste 8, III. vrste 7; krave I. vrste 8, II. vrste 7, III. vrste 6; teleta I. vrste 12, II. vrste 11; prašiči špeharji 16—18, pršutarji 14—16 din za 1 kg žive teže.

Kamnik. Po podatkih od 12. novembra so bile cene živine v kraju sledeče: voli I. vrste 8,50, II. vrste 7,75, III. vrste

6,75—7; telice I. vrste 8, II. vrste 7,50, III. vrste 6—6,50; krave I. vrste 7, II. vrste 6, III. vrste 5,50, teleta I. vrste 10, II. vrste 9; prašiči špeharji 14—15, pršutarji 11—13 din za 1 kg žive teže.

Kočevje. Poročajo, da so bile cene živine dne 8. novembra te: voli I. vrste 9—9,50, II. vrste 7—8, III. vrste 6,50; telice I. vrste 9, II. vrste 8, III. vrste 6,50; krave I. vrste 8, II. vrste 7, III. vrste 5; teleta I. vrste 11, II. vrste 9; prašiči špeharji 13—14, pršutarji 11—12 din za 1 kg žive teže.

Ptuj. Na sejmu dne 5. novembra so prodajali živino po tehle cenah: voli I. vrste 8,25, II. vrste 8, III. vrste 7,50; biki 5—8, telice I. vrste 8,50, II. vrste 7, III. vrste 6; teleta 8, prašiči špeharji 12,50 do 13,50, pršutarji 11—12,50, plemenske svine 9—11,75 din; krave I. vrste 7, II. vrste 5—6, III. vrste 4,50; vse za 1 kg žive

teže. Mladi prasci 6—12 tednov komad 90—210 din.

Maribor. Po poročilu iz prve polovice novembra je veljala živina: voli I. vrste 9.25, II. vrste 8, III. vrste 7.50; telice I. vrste 9, II. vrste 8, III. vrste 7.20; krave I. vrste 8.50, II. vrste 6—7, III. vrste 5.50; teleta I. vrste 11, II. vrste 9; prašiči špeharji do 17.50, pršutarji 12 din za 1 kg žive teže.

Dolenji Logatec. V prvi polovici novembra so bile cene živine v okraju take: voli I. vrste 9—10, II. 8, III. 7; telice I. vrste 9—10, II. 8, III. 7—8; krave I. vrste 8, II. 7, III. 6; teleta I. vrste 11, II. vrste 10; prašiči špeharji 17—18, pršutarji 17 din za 1 kg žive teže.

Laško. V zadnjem času so zaznamovali naslednje živinske cene: voli I. vrste 8—9, II. 7.75, III. 7.50; telice I. vrste 8—8.75, II. 7.50, III. 7.25; krave I. vrste 8, II. 7, III. 6—6.75; teleta I. vrste 9—10, II. vrste 8; prašiči špeharji 16, pršutarji 14 din za 1 kg žive teže.

Krško. V prvih dneh novembra so bile cene v krškem okraju tele: voli I. vrste 8—9, III. vrste 7—8; telice I. vrste 8, II. 7.50, III. 6.50; krave I. vrste 7, II. 6.50, III. 6; teleta I. vrste 10, II. 8—9; prašiči špeharji 12, pršutarji 10 din za 1 kg žive teže.

Dravograd. Okrog 1. novembra so bile cene živine v okraju sledeče: voli I. vrste 8, II. 7, III. 6; telice I. vrste 8, II. 7, III. 6; krave I. vrste 7, II. 6, III. 5; teleta I. vrste 9, II. vrste 8; prašiči špeharji 15, pršutarji 13 din za 1 kg žive teže.

Ljutomer. Po podatkih od 7. XI. so bile cene živine: biki I. vrste 8.50, II. 6.50—7.50, III. 5—6.50; telice II. vrste 6.50 do 8, III. 5.50—6.50, krave II. vrste 5.50 do 6.50, III. 4.50—5.50; teleta 8—9, prašiči pršutarji 9—12 din za 1 kg žive teže.

Muska Sobota. V prvih dneh novembra so bile cene živine v okraju: biki I. vrste 7—8, II. 6—6.50, III. 5—6; telice I. vrste 6.50—7.50, II. 6—6.50, III. 5—6; krave I. vrste 5—6, II. 4—5, III. 3.50—4; teleta I. vrste 7.50—8.50, II. 6—7; prašiči pršutarji 12—13 din za 1 kg žive teže.

CENE

Ljubljana. Ječmen kg 4.50—5, rž 4.50 do 5, oves 4—4.50, fižol 6—7, krompir 1.50—2, seno 100 kg 95—130, slama 60 din. Sadje: jabolka I. 10 din, II. 8, III. vrste 6 din; hruške I 18, II. 12, III. vrste 8; Svinjska mast 28 din, čisti med 30

din; goveje surove kože 24—26, telečje 28, svinjske 10 din za kg.

Kranj. Pšenica 1 kg 4.50, ječmen 4.50, rž 4.25, oves 3.75, kornuza 3.75, fižol 6—10, krompir 1.75—2, lucerna kg 1.25—1.50, slama 0.75; jabolka II. 8, III. 6; med 28 do 30, svinjska mast 26—28, neoprana volna 56—64, oprana volna 72—84 din; mleko liter 2.75—3, presno maslo 48, drva 1 prm 140—150 din.

Maribor. Pšenica 4.50, oves 3.75, kornuza 3.75—5, fižol 5—7, krompir 1.60 za 1 kg; seno 100 kg 140 din, slama 65; sadje: jabolka I. 12, II. 8.50, III. 5; hruške I. 16, II. 13, III. 10; svinjska mast 28, med 29, surove kože goveje kg 26, telečje 27, svinjske 9; mleko liter 3—3.50, surovo maslo 36—50, drva 1 prm 175 din.

Muska Sobota. Pšenica 100 kg 300 din, ječmen 290—310, rž 320, oves 300, kornuza 300—350, fižol 400—500, krompir 120, seno 65—90, slama 35—45 din. Mleko liter 2 din, drva 1 prm 180 din; surove kože goveje kg 20—24, telečje 24—28 din.

LES

Po podatkih ljublj. borze z dne 15. novembra so bile cene lesa na borzi, kakor je spodaj navedeno. Razumejo se za 1 kub. meter, franko vagon nakladalna postaja. V prosti kupčiji so verjetno nekaj višje.

Smreka-jelka: hlodi I/II 240—300 din, brzojavni drogovi 220—260, bordonali 310—360, filerji 260—300, trami ostalih dimenzij 260—310 din. Les za celulozo 190—220 din.

Bukev: hlodi I/II od 30 cm dalje 200 do 250, hlodi za furnir, čisti od 40 cm dalje 290—340, deske-plohi naravni 350 do 620, parjeni 450—780 oin.

Hrast: hlodi I/II od 30 cm dalje 250 do 400, bordonali 850—1000, frizi 900 do 1200 din.

SEJMI

25. 11.: živ. in kram. Stična, Domžale, gov., svinj. kram. Krško, živ in kram. Skofja Loka, Šoštanj, svinj. Središče, živ in kram. Teharje, Dobje (Guštani), Lemberg. — 26. 11.: svinj. Ormož, konj. in gov. Maribor, svinj. Dol. Lendava. — 27. 11.: svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje. — 28. 11.: svinj. Turnišče, gov. in kram. Prosjakovci. — 29. 11.: živ. Rakek, svinj. in drobn. Maribor. — 30. 11.: živ. in kram. Gradac, Gor. Planina na Kalu (Postojn. okr.), Kočevje, Brežice, Turjak, Vače pri Litiji, svinj. Brežice, Celje, Trbovlje, živ. in kram. Celje, Veržej, Gor. Lendava.

PRAVNI NASVETI

Nerešena prošnja za pokojnino po možu. I. G.: Zakaj vaša prošnja za rodbinsko pokojnino, ki ste jo vložili pred dvema mesecema še ni rešena, vam bo najlažje povedalo oblastvo, pri katerem ste prošnjo vložili. Morda je Glavna kontrola našla kaj spornega in se je proti odmeri pokojnine pritožila na državni svet.

Pravda za dedni delež. F. T.: Ker imate zastopnika, ki je odgovetnik, poslušajte njega. On pozna potek zapuščinskega postopanja in vam bo najlažje povedal ali se kaže pravdati za večji dedni delež, ali ne.

Prodani bik. P. M. J. Sin je prodal bika prekupčevalcu in sta določila rok prevzema. Ob tem roku prekupčevalec bika ni prevzel. Nato je sin še dvakrat podaljšal prevzemni rok, pa vselej brezuspešno. Zato ste sinu rekli, da pogodba ne velja in naj vrne aro. Prekupčevalec pa vztraja na pogodbi in pravi, da bo vas tožil. Vprašate, če lahko vas toži, ko niste vi z njim nič govorili, ampak sin, ki pa nič nima. — Če je sin prodajal svojega bika, potem se je kupčija tikala le sina in ne more kupec od vas ničesar zahtevati. Če pa je sin prodajal vašega bika kot vaš pooblaščenec, potem ste vi bili po sinu zavezani in se bo kupec le vas držal, ne pa sina. Če je bil določen točen dan, kdaj da bo kupec prevzel bika, pa ga ni, ste mu morali dati naknaden rok za prevzem s pretnjo, da sicer odstopite od pogodbe. Če kupec tudi ob tem naknadnem roku ni prevzel bika, ste smeli izpolniti pretnjo in odstopiti od pogodbe. Kupec vas potem ni več mogel siliti k izpolnitvi niti nima do vas upravičenega odškodninskega zahtevka.

Kokoši na tujem svetu. P. I. Soseba je dala pred cerkvijo oklicati, da prepoveduje vašim kokošim stopati na njen svet. Vprašate, če vas sosedja lahko prisili, da morate svoje kokoši sploh odstraniti, ker pač kokošim ne morete zapovedati, kod naj se pasejo. — Soseba ima pravico, da tujo živad zapodi s svojega sveta in da zahteva od gospodarja povračilo škode, ki jo je živad napravila. Ne more pa od vas naravnost zahtevati, da morate onustiti kokoši. Morda vas bo s takšnimi odškodninskimi tožbami le pripravila do tega, da ne boste več puščali kokoši po tujem svetu.

Stanovanjska zadeva. J. Š. Leta 1931 ste oddali v trgu stanovanje neki stranki. V pogodbi je bilo izrecno določeno, da se v primeru druginje najemnina primerno zviša. S 1. junijem l. l. ste najemnino zvišali za 40 din, pa se je stranka uprla. Vprašate, če ne velja pogodba. — Pogodba je veljala, dokler ni država iz-

dala prisilne odredbe glede stanovanj. Od 1. IX. 1939 se najemnina za stanovanje pri nas ne sme več povišati.

Vloga v hranilnici. M. F. D. Niste povedali, v kakšni hranilnici imate naložen denar in vam zato ne moremo povedati, koliko lahko dvigate in koliko znaša obrestna mera. Vprašajte naravnost pri vaši hranilnici, in če je zaščitena, potem prosite, da vam poveo, kakšen je njihov izplačilni načrt za stare vloge. V nujnih primerih lahko hranilnica izplača tudi preko tega izplačilnega načrta, seveda, če ima razpoložljiva sredstva.

Odmerjena invalidnina. A. J. S. Če ste dobili od okrožnega kot invalidskega sodišča sklep, da se vam prizna invalidnina po v vojski padlem sinu, potem morate še počakati, da potrdi ta sklep Vrhovno invalidsko sodišče v Beogradu. Šele potem bo postal sklep pravnomočen in boste od finančne direkcije prejeli nakazano vso zapadlo invalidnino od 1. aprila 1939 dalje.

Pogoji za sprejem v službo občinskega tajnika F. K. Mesto občinskega tajnika spada med glavna službena mesta v občinah. V mestnih, trških, zdraviliških in takih občinah, ki imajo 3000 ali več prebivalcev, se smejo za tajnike postaviti le osebe, ki imajo popolno srednjo ali njej enako strokovno šolo z zaključnim izpitom. V podeželskih občinah do 5000 prebivalcev in katerih davčna osnova leta 1935. ni presegala 150.000 din ter v ostalih gori omenjenih občinah, se smejo postaviti za upravne uslužbenice na glavnih službenih mestih osebe, ki imajo vsaj 4 razrede srednje ali njej enake strokovne šole. Ban sme dovoliti, da se sprejmejo v občinsko službo na glavna upravna službena mesta tudi osebe, ki nimajo predpisane kvalifikacije.

Mož posestnice. B. M. P. Kot vdova ste leta 1920 poročili moža brez premoženja in mu zato niste dali nič zapisati. V zadnjem letu ste napravili sodnijsko poravnavo, s katero ste se mu zavezali dati hrano in stanovanje, kadar bo brez dne in potrebno obleko, kadar bo obnemogel. Sedaj hočete posestvo izročiti sinu iz prvega zakona in vprašate, če velja ta obveznost tudi za sina. — Če je vaša obveznost vknjižena, potem preide s posestvom na kakršnega koli prevzemnega naslednika. Če pa ta obveznost ni vknjižena, jo bo pa moral kljub temu s prevzetim posestvom kot dolg posestva prevzeti vaš sin. Kajti možu ste s sodno poravnano priznane dajatve dali zato, ker je pač skozi 20 let delal na posestvu. Taka obveznost posestva pa preide na sina kot dolg posestva ob prevzemu posestva po materi.